

tanquam appendicem ad supra relata subjungimus. Inter Euripidis sententias illa ut celebrior in Heraclide refertur: *Femina pulcherrimum donum est silentium.* Arrider Clemens Alex. libro 2. Padagogi, cap. 7. inquiens: *Silentium est virtus mulierum*, & etiam omnium earum virtutum munimen, dicente Thaleio Hecat. 1. num. 66. quod *Silentium est virtutum arma*. Eo equidem scutulata & obarmata *Leana* quædam meretrix, omnes suos superavit & vicit hostes. Vide hujus feminæ taciturnitatem vietricem apud Ioannem Pierum libro 1. pag. 14. Indubie enim animus muniendus est silentio ad peccata, vitia, dæmonesque fugandos. *Sit intentus ac vigilans, & adversus peccata semper armatus animus tuus, sermo in omnibus moderatus ac parcus.* Sic ad Celantiam scribebat D. Hieronymus in epist.

6. In exemplum taciturnitatis Magdalena adducitur à Sancto Thoma Valentino serm. 2. de Assumptione, sic loquente: *Exemplum sit tibi Maria, quæ utrobique silentium tenuit: nempe sive retro orans, sive ad pedes Domini sedens, semper Magdalena tacuit, utrobique servavit silentium.* Sed quare sic tacita Maria stat coram Domino, & ad ejus prostrata pedes sic subflet? Meditor Magdalenam olim vitio garrulitatis delinquisse, & diabolo suggestore loquaces feminas superasse. Memorare illud Marci cap. 16. vers. 9. de Iesu loquentis apparitione: *Apparuit primò Maria Magdalena, de qua ejecerat septem demonia. Quæ ex pendens Theophylactus scriptit: Vel septem demonia, quæ contraria sunt septem spiritibus virtutis, ut spiritus præsumptio nis, hoc est abjecti timoris: spiritus rudi tatis, spiritus mendacii (in quo per multiloquium non deest peccatum,) & alii quotquot sunt contrarii donis Spiritus.* Maria igitur olim garrula, & à dæmonis spiritu loquaci occupata, jam libera, & religiosissima femina, ut dæmonem in loquacitate, & in aliis suggestionibus vertat in fugam, taciturnitate & silentio obarmatur, bene præmeditans juxta pedes Domini, silentium esse adversus diabolum arma virtutum. Uno verbo Valentinus Antistes supra citatus, inibi nostrum fulcit cogitatum, de Magdalena loquens: *Sedens fecus pedes Domini, ante quos egreditur diabolus; quasi Mariam armatam silentio timens, & pavens dæmon, sumit ad fugam pennas.*

*Joannis 8. Pharisæi cupientes tentare aut probare Christi pietatem, & hanc retrorquere contra Moysis legem, vers. 4. sic fantur: Magister, hac mulier modò deprehensa est in adulterio. Sed Iesus inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. Quid opus est se inclinare in terram, nisi ut è terra efformatam mulierem cum pietate respiciat ut labilem. Qui sine peccato est vestrum (inquit Dominus ibid. vers. 5.) primus in illam lapidem mittat. Nam qui reus est criminis, nequit de tribunal damnare solum. Verba illa pro sententia prudenter fuere prolatæ, & cùm ab accusatoribus mulieris hostibus fuit auditæ, illicè & ipsi vertuntur in fugam, & à calumnia desistunt. Et quid Dominus protulit ad mulierem? Ibid. vers. 10. & 11. legitur sic: *Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit?* Respondit peccatrix: *Nemo Domine. Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo, &c.* Semel loqua fuit coram Domino mulier, & hoc quia interroganti respondit. O Domine, quâ fieri potest, ut mulierem inconfessam à detestando crimen sic absolvias? Nec modò dimittas à pena liberam, sed etiam ejus adversarios & calumniatores abigas sic confusos. Certe silentium in muliere cuiusdam fuit gloriose confessionis species. Dicit enim D. Gregorius homil. 18. in Evang. breviter & acutè: *Gloriosus est injuriam tacendo fugere, quam respondendo superare.* Qui tacet, consentire videtur, iuxta regulam juris, lib. 6. Tacendo igitur mulier, verecundiâ faciei, vultusque rubore confessæ fuit crimen; cuius tamen tacita sui flagitiæ confessio meruit & penæ sublevationem, & plenariam Dei miserationis absolutionem. Idcirco D. Ambrosius tom. 1. lib. 2. de Abel & Cain, cap. 7. ait: *Quanta pudoris gratia, ut justitiam teneat verecundia, quam culpa reatus abstulerit!* Et super Psalmum 37. tom. 2. sic fatur: *Plurimum suffragatur reo verecunda confessio; & pñam quam evitare non possumus, pudore sublevamus.* Vulgare est illud: *Silentium est responsum tacitum, & obscurus interpres sermonum.* Hoc taciturnitas honestæ ac verecundiæ responso mulier adultera confessa est crimen, non ut Nicomedita, qui in ore habent illud, *Sumus Christiani professione, non confessione;* nec ut hypocritæ *Pattalorinchitæ*, qui digitum naribus imponebant, & labiis: sed animi*

pœnitentia

7.

pœnitentia, quam faciei rubor & verecundia evulgabunt. Meruit igitur tacens & filens, nec se excusans, aut alios recusans, sceleris gravissimi veniam, & suorum insequitorum maxima in confusione fugam.

8.

Ex Homero in iliad. communiter fingunt Poëtæ Minervam Deam martiam, ac bellatricem fuisse feminam, quam contra Martem Trojanorum propugnatorem, ut Græcis suppetias ferret, depingunt galeâ, & crystallino armatam clypeo, longamque hastam tenentem, præliaturamque iter in furore arripuisse. Ovidius Metamorphos. lib. 6. sic de ea canit:

At sibi dat clypeum, dat acuta cuspidis hastam,

Dat galeam capiti, defenditur agide pectus.

Quippè dum præliaretur Minerva, non solum contra Trojanos (ut fingitur) sed etiam adversum, quem occidit, Pallantem gigantem, à quo & nomem Pallas accepisse traditur, armata clypeo, hastâ, galeâ & ægide, dimicatura processit: sed quasi hæc ei non sufficerent ad certamen arma, prius cornicem, quam manu tenebat, à se dimisit, eo quid est (loquor cum Cartario de Imaginibus pagina 250.) avis perquam loquax, ac garrulam prudenti homini non est in nudis tempus conterendum, sed in silentio est etiam, atque etiam considerandum antequam loquatur, quid de quaque re loqui debeat. Ex quo enim Minerva sese conspexit armatam ad bellum, garrulam sibi dictatam avem abjecit cornicem; nam siicut in bellis gerendis necessaria est sapientia cum armis, etiam valde est necessarium silentium ad repentinis impetus in hostes exercendos, eorumque preavendas insidias. Unde Ovidius libro 6. Armorum, elegia 6. num. 25. & seqq. sic canit:

Non tu fera bella movebas Garrulus, &c.

Itaque dum movere decreverat bella Pallas, silentio obarmatur, & loquacitatem in avicula garrula nimis depositus: quod ibidem Ovidius num. 35. sic describit:

Vivit & armifera cornix invisa Minerua.

Idcirco tempore tacere, mediocris est virtus, & in omni bello, tam mentis, quam lingue, ad triumphum necessaria. Hinc colligo, Romanos in vexillis suis, aut depictum, aut acu elaboratum lu-

pum semper in bello tulisse, eo quid lupus silentii symbolum sit, ut idem edocet Cartarius pag. 250. De lupo enim narratur, eum quem prior ipse viderit, mutum reddere, ac postquam aliquid raperit, sic profugere tacitum, ut ne hiscere quidem audeat. Nec immēritò Marti bellorum Deo lupus animal dictatum legimus in Pausania, traditque Pierius lib. 11. pag. 80.

§. III.

Ea in corporis parte, quâ peccator deliquit in Deum, ab illo severè punitur.

Posuit supra tempus capitum ejus clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Judicium capite 4. vers. 21.

Etiamsi hujus propositionis prefatæ materia communis sit satis, & vulgaris nimis; nihilominus quia textus nostri series apertissimè illam offert, non inficiamur aliqua ad ejus comprobationem adnotare mysteria. Teneriorem capitum partem tempus appellari, nemo ambigit; siquidem tempora nostra ex rugis prædictæ partis faciliter dignoscimus, juxta illud Virgilii lib. 5. Aeneidos, cant. 36.

Temporibus geminis canebat sparsa se nctus.

Iratus nimis, & furore sevitæ ductus Sisara, Israëlitæ jam diu fuerat insequitus: & quia cerebri calor effervescebat facit iram, Pamphilo sic canente:

Tempora contundens calido perfixa ce rebro:

estque animi & cogitationum sedes, apud Ciceronem i. Tusculana; ideo non alia in corporis parte iratus percutitur Sisara, nisi in cerebro & tempore, delicatissima capitum portione. Tetigit cogitatum, etsi de ore loquens, temporibus capitum proximo, Origenes homil. 5. in cap. 4. Judicum, hisce verbis: *Et non sine causa maxillam ejus transverbasse describitur; illud enim os (Sisara inquam) quod de carnalibus loquebatut, & huma num genus luxuria adulatio ne deceperat; illud inquam os ligno confoditur.* Propterea de Deo impios puniente garrulos & loquaces, canebat Psaltes Pal. 62. vers. 12. juxta Arabicam lectionem: *Ipse obturavit ora loquentium oppressionem; ut in ore mulctetur, qui ore impudenter peccavit.*

peccavit. Chaldaeus legit: *Quoniam præfocabit os eorum, qui loquuntur mendacium.* Percurre, & lege textus Lucæ capite 4. vers. 35. Bedam & Hugonem Cardinalem inibi, & ejusdem Lucæ caput 16. vers. 24. cum commentario Chrysologi sermone 6. lit. E, & F. In lingua punitur qui linguâ sic deliquit, ut *Proverbiorum cap. 20. vers. 17.* inquit: *Suavis est homini panis mendacia.* Nempe iniquo & loquaci homini suavis est, ac dulcis sermo mendax, sicut panis: vel suavis est illi panis in gula & saturitate nimia. Unde ad pœnam hujus sic peccantis subditur inibi immediate: *Et postea replebitur os ejus calculo.* Aliae lectiones. *Silicibus, lapillis, arena, &c.* ut arena opponatur farine, ex qua conficitur panis. Appositè super hunc locum Hugo Cardinalis hæc scripsit: Os autem impletum calculo potius, quam aliud membrum dicitur, quia ore maximè peccat advocatus & adulator: & justum est, ut per quæ quis peccat, per hæc & torqueatur. Sapientiæ 11. c. Unde dives epulo cruciatur in lingua, quia linguâ peccaverat. Lucæ 16. f. Placet subjecere Glossæ Ordinariæ verba ad prætractum caput Proverbiorum: *In quocumque membro quis amplius peccaverit, in eo plus patietur.* Unde qui in lingua magis delinquit, in ea plus arsurus perhibetur, dum os ejus calcuло, qui est lapis ignitus, implenus dicitur: quod accidit diviti, qui epulabatur quotidie splendide, cum in inferno ardens linguae refrigerium petebat, quæ in verbis superfluis in epulando defluxerat.

10. Nomine peccataricis Jerosolymæ, seu cujuslibet hominis blasphemæ, mendacis, gulosi, sive loquacis Jeremias capite 3. *Threnorum, vers. 16.* sic queritur: *Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.* Dentes confringere idem sonat, quod vires alicui ex toto auferre. Sed hoc supplicium sic severum Vates in dentium confractione delineat, quia quoties peccator mendacium aut blasphemiam loquitur, vel uti helluo dentibus illicita & indebita mandit, quantumvis sermonibus scurrilibus, & impudicis loquutionibus delectetur & cibis, talem noxam contrahit, quod sibi quasi in os ingerit terram, calculum aut cinerem, quibus quodammodo præficitur. Unde de similibus Psaltæ psal. 57. vers. 7. afferit: *Deus conteret dentes co-*

rum in ore ipsorum. Et quare? Quia psalmo præcedenti 56. vers. 5. dixerat ipse Psaltæ: *Fili hominum, dentes eorum armata & sagitta, & lingua eorum gladius acutus.* Igitur si ubicumque est impudenter, illic est ultio, teste Ruperto ad caput 26. vers. 19. libri 2. *Paralip.* detractores, susurrones, mendaces & helluones, qui linguâ dentibusque omnia dilacerant atque conterunt, in dentibus talionis pœnam suscipiant. Sic etiam tyranni & Martyrum carnifices in gutture & fauibus suæ sanguitæ pœnam suscipiant. Isti enim ferè jugulant sanctos Martyres, & horum sanguinem per fauces & colla effundunt: bibent enim impiissimi carnifices sanguinem, qui collum, aut bibendi semitam in Martyribus exciderunt. *Apocalypsis cap. 16. vers. 5. & 6.* Angelus alta voce clamabat: *Justus es Domine, qui es, & qui eras sanctus, qui haec judicasti.* *Quia sanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & sanguinem eis dedisti bibere: digni enim sunt.* In pœnam sanguinis Sanctorum à se effusi, (sive capitidetruncatione, sive hastæ perforatione cruenta, aliòve percussionis genere, tyranni semper dicuntur Sanctorum sitire sanguinem ad bibendum: unde ira fervens in alium, Hispanæ dicit, *Tengole de beber la sangre: cui non absimile est illud de hasta,* quam Aruns percussit in papilla Camillam, à Virgilio decantatum libro 11. *Aeneidos, num. 804.* sic:

Hæsit, virgineumque alie bibt acta cruentem:)

Justorum sanguinem eis Dominus ad bibendum præstat, ut in ipsa corporis parte puniantur, in quam sanguinem insurrexere tyranni.

11. In Azoto juxta Dagon idolum Arcam Dei captam in fano suo Philisthæi collocare decernunt. Sed iratus Dominus Azotios percutit insanilibus mariscis in clunibus, ut 1. *Regum 5. vers. 6.* legitur: *Et percussit in secretiori parte natum Azotum & fines ejus.* Quod Rex Psaltæ commemorans *Psalmo 77. vers. 66.* sic pangebat: *Et percussit inimicos suos in posteriora.* Fueritne percussio ista sediū Philistinorum vehemens dysenteria, an verò hemorrhoides, non discutimus. Id enim nobis solum inquirendum venit, cur Philistinos Arcam Dei in profano loco apponentes illo morbi genere potissimum Deus flagellaverit?

Variè opinantur Authores, & in sex capita

capita se diffundunt apud Mendozam tomo 1. in lib. *Regum, cap. 5. num. 6.* à numero marginali 16. usque ad 33. inclusæ. Breviter Interlinearis Glossa dubiolo sic respondet: *Quoniam Sodomite erant.* Sodomitarum perverso & detestabili more Gentiles isti præpostera abutebantur natura. Deus enim nefandum crimen ita exhorret, ut non sui contemptum in Arca velit sic punire, sicut satagit, ut nefandi criminis exactor, Azotios in ea corporis particula flagellare, quâ mediâ exosum sic Deo flagitium impudenter coram omnibus sic commiserant. In anis, podicibus, natibus, partibusque posterioribus, sive secretioribus percutit Dominus sui cultus in Arca profanatores; non præcise quâ tales, sed quâ posterioribus suorum corporum delinquentes; nam hoc peccatum sic Deo exosum est, quod Deus nostrorum delictorum exactor, non sic suas offensas, & contra ipsum crimina vindicat, sicut pro sceleris magnitudine flagellare satagit sic peccantes. De hoc flagitio loquens Lacantius Firmianus lib. 6. *divinar. Institut. capite 23.* sic facit jam post initium: *Quid enim potest esse sanctum iis, qui etatem imbecillam, & præsidio indigentem, libidini sue depopulandam, sedandamque substraverint?* Non potest hæc res pro magnitudine sceleris enarrari. Nihil amplius ihos appellare possum, quam impios & parricidas, quibus non sufficit sexus à Deo datus, nisi & suum profanè, ac petulanter illudant. Quia contra naturam, & contra justitiam Dei, ut ait ibidem datus Cœlius, militat hoc nefandum scelus, idcirco Dominus irreverentiam sui cultus vindicare desistit, ut puniat abominabilem hominum obsecritatem. Natibus, aut podicibus non peccaverunt Azotii, contra Dei Arcam, sed contra naturam & Dei justitiam; idcirco non in alia percutiuntur corporis parte, nisi in illa, quam sic deformiter deliquerunt.

12. Punitiōnem peccatoris & sceleratissimi hominis deprecari audies Davidem *psalmo 68. vers. 24.* hisce verbis: *Et dorsum eorum semper incurva.* Quippe eorum hominum, qui te, Domine, derelinquent, & proclives nunquam cœlestia aut spiritualia respiciunt, sed ad terrena semper proclives declinant, *incurva dorsum, ut superna non respicientes,* neque oculos mentis ad spem Sanctorum, & præclaram in cœlis civitatem attollere valentes, duntaxat terrena in-

R.P. Mart. del Castillo, Paneg. Mar.

tueantur. Sic de filio educando ad patrem Ecclesiasticus cap. 30. vers. 12. præcipit: *Curva cervicem ejus in juventute.* Quod etiam de Patre luminum circa filium peccatorem usurpari potest. Benè pœna peccatorum desideratur in dorso & cervice, qui in dorsum & cervicem Domini peccaverunt, *psalmo 128. ver. 3.* cauente Vate Regio: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores.* Ubi legit D. Hieronymus, *Super cervicem meam araverunt arantes.* Sustineant igitur pœnam, & vapulent in cervice & dorso, qui in tergo & Domini cervice sic peccaverunt. Vide Ieremiæ caput 2. vers. 27. & Ezechielem cap. 8. vers. 16. Si enim, ut ait Iobus cap. 15. vers. 26. nequam & scelerus homo, *cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui cervice armatus est;* cervix ejus incurvetur à Domino, ne valeat se in altum erigere. Mulier illa Evangelica, de qua Sanctus Lucas testatur cap. 13. vers. 13. quod annis decem & octo erat inclinata, gibbosa, recurva, aut incurvata, ita ut omnino non posset respicere sursum, aut in cœlum oculos levare, figuram peccatrixis Synagogæ Iudæorum prætulit, quin etiam primævæ feminæ delinquentis, in quibus peccator delineatur nequissimus, qui terrenis deditus, nec decem præcepta servat, nec octo amplectitur Evangelicas beatitudines. Hinc mulier ista incurvata ad terram, infirmitatem sustinebat, quæ tota in terram inclinata peccaverat. Cogitatum tangit nosfer Angelus del Pas libro 14. in *Lucam, cap. 11.* his verbis: *Qua priuabatur afflictata mocho mulier, pœnam ferens prima, que oculaiè nimium procram intuens arborem & voluptuosam, mortem penes se recepit, & meruit huic agra ne caput levaret sursum.* Per quæ enim quis peccat, per hæc & torqueatur. Erecto collo, & pingui armata cervice mulier prima, auctrix peccati Eva, oculos attulit in sublimem vetitam arborē: at Deus hujus feminæ erectæ præferentem imaginem incurvari permisit ab spiritu infirmitatis, ut quæ ab spiritu fuerat decepta, & ad altum erecta, etiam ab spiritu dejecta ad ima, non nisi inferiora incurvata respiceret, in pœnam primævi delicti; immò ut actualiam iniquitatum pœnas gibbosa lueret & incurva.

Exaggerata oratione dicere nobis licet, Sanctos etiam, ex quo peccatum in Adamo commiserunt, ibi multari

OOO &